

Bilim adamları 600 yıllık Osmanlı adalet sisteminin sırrını araştırıyor

Ayten Çiftçi İstanbul
03/08/2012

Şer'i Siciller ve Meşihat Arşivi, yerli araştırmacıların yanı sıra yabancıların da mesken tuttuğu yer. Öyle ki birçoğu ülkelerindeki yeni kanun maddelerini belirlemek için Osmanlı hukuk sisteminin inceliklerine bakıyor.

İstanbul Müftülüğü bünyesinde bulunan Şer'i Siciller ve Meşihat Arşivi'ni her ay Türkiye'den ve dünyadan binlerce kişi ziyaret ediyor. Ziyaretçiler arasında en dikkat çekenler kuşkusuz Amerikalı ve Japon bilim adamları. Onları arşive çeken ise Osmanlı İmparatorluğu'nun adalet sistemindeki sır. Zira, imparatorluğun 600 yıllık saltanatındaki başarısını, adalet mekanizmasına bağlıyorlar. Arşiv yetkilisi Ayhan Işık, araştırmacılar arasında dünyaca ünlü bilim adamlarının da olduğunu söylüyor. İsimleri gizli tuttuklarını hatırlatan Işık, akademisyenler arasında tez konularını arşivden belirleyenlerin bile olduğunu dile getiriyor.

Işık, "Bazı ülkeler Osmanlı hukuk sisteminden örnekler alarak, yeni kanun maddelerini bu şekilde düzenliyor." diyor. Şer'i Siciller ve Meşihat Arşivi'nin müdavimi olan Japon ve Amerikalı bilim adamları titiz ve detaylı çalışmalar yapıyor. Osmanlıca ve Arapçaya hakim olan araştırmacılar, Osmanlı döneminde devlet teşkilatında görev yapan memurların iş ahlakı, boşanma davaları ve miras taksimi gibi konuları inceliyorlar. Arşive ellerinde bir fihrist ile geliyor, hangi konuyu nerede araştıracaklarını iyi biliyorlar. Japon akademisyen Jun Akiba gibi dünyanın çeşitli üniversitelerinden birçok akademisyen tezini Şer'i Siciller Arşivi'ndeki konulara göre belirlemiş. Osmanlı döneminde kadılık sistemi konusunda bir kitap yazan Japon yazar da arşivde uzun süren çalışmalar yapmış.

İstanbul'daki mahkemeler için de arşiv büyük bir önem arz ediyor. Çünkü, birçok kişi dedelerinden kalan büyük servetlere, arşivdeki dosyalar sayesinde sahip olabiliyor. Bugün trilyonluk davaların sürdüğünü belirten arşiv yetkilisi, sadece İstanbul'da bu malların bırakıldığı 70 bin tane vakıf olduğunu kaydediyor. Eski evrakın üzerindeki bir pul ya da kadının mührü bile davayı aydınlatmaya yetiyor.

Yurdun çeşitli bölgelerinden gelen vatandaşlar, ellerinde dedelerinden kalma Osmanlıca belgelerle İstanbul Müftülüğü'ne koşuyor. "Anadolu'nun dört bir yanından her ay, dört yüz küsur kişi 'Seyit miyim, değil miyim?' diye bize geliyor. Yurtdışından da çok fazla kişi geliyor. Özellikle Suudi Arabistanlılar." diye anlatan Işık, Suudi Arabistan'da peygamber soyundan gelenlere hâlâ maaş verildiğini ve bu nedenle Arap ülkelerinden de çok kişinin arşive rağbet gösterdiğini aktarıyor.

Ağustos ayında bir milyon belge dijital ortamda hizmet verecek

Arşivin çok yoğun çalıştığına dikkat çeken Işık, sadece 11 kişi olduklarını belirterek bu ekibin yurtiçi ve yurtdışından gelen ziyaretçilere yetişmesinin zor olduğunu söylüyor. Özellikle dava dosyalarının ortadan kaybolması ya da kötü niyetli insanların ellerinde değiştirilmesini önlemek, akademisyenlere daha geniş hizmet vermeyi amaçladıklarından yaklaşık bir milyon evrakı dijital ortama aktardıklarını açıklıyor. Ağustos ayı itibarıyla arşiv, dijital ortamda hizmete başlayacak.